

ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติ ในถิ่นปลายทางของสตรีอีสาน

Living Expectations of Rural Women with a Foreign Husband: A Case of Northeast, Thailand

ดุษฎี อายุวัฒน์^{1,*} และวณิชชา ณรงค์ชัย¹
Dusadee Ayuwat^{1,*} and Wanichcha Narongchai¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่นของผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ และความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 211 คน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และใช้ Pearson Correlation Analysis เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติมีการเตรียมตัวด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง สิทธิภายหลังการสมรสกับชาวต่างชาติ ความต้องการความช่วยเหลือในต่างประเทศ และด้านการจัดการเรื่องการเงินในระดับน้อย แต่ส่วนใหญ่มีระดับ ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางในระดับปานกลาง โดยครึ่งหนึ่ง มีความคาดหวังในระดับมากว่าจะมีชีวิตครอบครัวมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะซื่อสัตย์ ไว้วางใจ และคู่ครองจะช่วยเหลือในการปรับตัว นอกจากนี้ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตในถิ่นปลายทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ระดับการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นและรายได้รวม

คำสำคัญ: การแต่งงานกับชาวต่างชาติ, การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม, ความคาดหวังในชีวิต, การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่น, ผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002 Thailand

*Corresponding author, e-mail: dusayu@yahoo.com

ABSTRACT

This research was aimed at studying: 1) preparation of women who were travelling to marry foreigners and their expectations of living with their husbands, and 2) factors correlated to the levels of expectations of living with their husbands in the destination country. The quantitative method was applied and the target group consisted of 211 women living in Udonthani and Khon Kaen who were going abroad to marry foreigners. The number of women in these two areas has shown high potential in cross-national marriage. The data were collected through the structured interview during June to August 2011. Pearson Correlation Analysis was completed to determine correlation between the factors.

The results show that women who were going to marry a foreigner had language, social and cultural preparation for their lives abroad. Preparation in terms of knowledge on their rights after marriage, needs of assistance while living abroad, and financial management was found at a low level. However, the majority's expectations of living with their foreign husband were at a medium level; roughly half had great expectations of security, sustainability, honest spouse who trust them, and spouses' assistance in their adjustment. Moreover, one third of the target groups expected their foreign husband to provide financial assistance to support their parents and family back home. The factors correlated significantly to expectations of living with a foreign husband included the degree of preparation before travelling and the income per month.

Keywords: Married to Foreigners, Cross-cultural Marriage, Expectation of Live, Preparation of Migration, Female Migrant

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสังคมไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ รวมทั้งระดับครอบครัวที่ต้องทำงานหนักเลี้ยงดูสมาชิกในกระแสบริโภคนิยมมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความสะดวกสบายในชีวิตเพิ่มขึ้น บางครอบครัวต้องยอมให้สมาชิกที่เป็นผู้หญิงย้ายถิ่นไปทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม การไปทำงานต่างถิ่นของผู้หญิงนี้ ส่วนมากทำงานในภาคบริการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้มีโอกาสพบปะกับชาวต่างชาติมากขึ้น จนกระทั่งพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การสมรสกับชาวต่างชาติมากขึ้น ทำให้ปรากฏการณ์การสมรสกับชาวต่างชาติในสังคมชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือชัดเจนขึ้นมากตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ชาวต่างชาติที่มาสมรส ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ได้แก่ เยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ และอังกฤษ (มนตรี ดีมานพ, 2546) นอกจากการพบปะชาวต่างชาติในจังหวัดที่ผู้หญิง

ออกมาทำงานภาคบริการแล้ว ยังมีส่วนหนึ่งใช้ความก้าวหน้าและทันสมัยด้านสารสนเทศและการสื่อสารในสังคมยุคโลกาภิวัตน์พยายามติดต่อเพื่อนชายชาวต่างชาติ จะเห็นได้ว่าการสมรสข้ามวัฒนธรรมนี้ ได้นำไปสู่การสมรสที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมดั้งเดิมที่พ่อแม่มีอิทธิพลต่อการพิจารณาคู่สมรสให้ลูกสาว แต่เมื่อผู้หญิงออกไปทำงาน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ลดอิทธิพลของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครอง (พัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ, 2550) เมื่อสมรสแล้ว มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้องเดินทางไปใช้ชีวิตในต่างประเทศตามกฎหมายล้าเนาของสามีชาวต่างชาติ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้หญิงชนบทกลุ่มนี้ อาจได้สมรสกับชาวต่างชาติที่มีความรู้จักคุ้นเคยน้อย และมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม จะมีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางอย่างไรบ้าง และมีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง ซึ่งผลการศึกษา

ส่วนนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความยั่งยืนของชีวิตสมรสกับชาวต่างชาติ เพราะหากความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางมีมากอาจกดดันการครองคู่ในการสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสาน

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น: แนวคิดแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์การย้ายถิ่นคือ “กฎแห่งการย้ายถิ่น” (The Laws of Migration) ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นราวปี ค.ศ.1885 โดย Ernst Georg Ravenstein โดยมีสาระสำคัญคือ กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละราย จะมีกระแสการย้ายถิ่นกลับชดเชยเสมอ กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีการย้ายถิ่นของประชากรเป็นจำนวนมาก มักจะมีการย้ายถิ่นกลับคืนสู่ภูมิภาคเนาของประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ละทิ้งถิ่นฐานไปอาศัยหรือทำงานที่อื่นอยู่เสมอ และการย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เพื่อแสวงหาความเจริญ โดยเฉพาะความเจริญทางด้านเศรษฐกิจที่มักจะสร้างโอกาสในการจ้างงานมากขึ้น

“ทฤษฎีการย้ายถิ่น” (A Theory of Migration) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ Everett S. Lee ได้พัฒนาต่อยอดจากกฎการย้ายถิ่น เมื่อ ค.ศ.1966 และมุ่งอธิบายความหมายของการย้ายถิ่นไว้เป็นอย่างดีว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของคน ทั้งที่เป็นการย้ายถิ่นแบบถาวรและเป็นการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว ทั้งในระยะใกล้หรือในระยะไกล ทั้งภายในหรือภายนอกประเทศ ดังนั้นการย้ายถิ่นของผู้หญิงที่จะไปสมรสกับชาวต่างชาติ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่ในนิยามของ Lee ด้วย นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอว่า การย้ายถิ่นเป็นเรื่องของความพึงพอใจหรือความ

ไม่พึงพอใจที่มีต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากสถานที่ต่าง ๆ เช่น แนวคิดเรื่อง “Place Utility” ที่พัฒนาขึ้นโดย Brown and Moore (1970) แนวคิดนี้อธิบายว่า หากบุคคลหรือครอบครัวหนึ่งไม่พอใจในสถานที่หนึ่ง ๆ จะมีการย้ายถิ่นเกิดขึ้น ซึ่งการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบทเพื่อไปสมรสกับชาวต่างชาตินั้น อาจเป็นเพราะไม่พอใจกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่เดิมของตนเอง ต่อมามิติเกี่ยวกับครอบครัวถูกนำมาศึกษาการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น เช่น แนวคิด Stark (1991) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นโดยได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ในระดับครัวเรือน อาทิ รายได้และความเสี่ยงของครอบครัวที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น เช่น หากครอบครัวใดต้องการรายได้สูงสุดจากกิจกรรมทุกกิจกรรมของครัวเรือน และต้องให้มีความเสี่ยงเกิดขึ้นน้อยที่สุดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครอบครัวก็จะใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจว่าจะให้สมาชิกในครัวเรือนมีการย้ายถิ่นหรือไม่

การสมรสข้ามวัฒนธรรมในสังคมอีสานของไทย: เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โดย Sassen (2000) ได้สะท้อนถึงการสมรสข้ามวัฒนธรรมว่า การย้ายถิ่นเพื่อการสมรสหรือเพื่อการทำงานในต่างประเทศ มักเลือกไปในประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่าประเทศต้นทางที่เคยอยู่ ดังนั้นผู้หญิงกลุ่มนี้จึงเลือกที่จะทำงานหรือสมรสและใช้ชีวิตคู่กับสามีในประเทศที่ร่ำรวยกว่า ทั้งครอบครัวในประเทศมาตุภูมิไปใช้ชีวิตกับสามีในประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า ด้วยมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรสข้ามวัฒนธรรม (Oxfeld, 2005; Suzuki, 2005) การสมรสข้ามวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในครอบครัวและภายในชุมชนด้วย ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทุนและอำนาจ รวมทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย (Gender Relations) (Sassen, 2000) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงมักจะมีสาเหตุมาจากด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก

งานวิจัยของพงษ์พี บุณสมภพ (2543) พบว่า เมื่อหญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติ เป็นสาวแรก รุ่นจะวาดฝันถึงผู้ชายที่มีฐานะ มีการงานดี มีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองได้เป็นอย่างดี แต่ต่อมาทัศนคติได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงเปลี่ยนความสำคัญของการเลือกคู่ครองไปเป็นการขอให้ฝ่ายชายยอมรับและให้เกียรติครอบครัวทางบ้านของตน และต้องการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัว การศึกษาการย้ายถิ่นสู่เยอรมนีของหญิงไทยผ่านการสมรส ของพัทยา เรือนแก้ว (2541) พบว่าหญิงไทยมีภูมิหลังที่หลากหลาย ทั้งการศึกษา ทักษะอาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ภูมิลาเนา ประสบการณ์ในการทำงานรับจ้างและการอพยพย้ายถิ่น ส่วนใหญ่มาจากชนบทภาคอีสานและเหนือ มุ่งหวังจะมีชีวิตและสภาพสังคมที่ดีกว่า ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้ผู้หญิงตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านการสมรส สาเหตุและแรงจูงใจมีทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตครอบครัว ตลอดจนปัญหาชีวิตคู่ ในประเด็นนี้ พบเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ นิชกมล วานิชขิง (2550) ที่พบว่า เหตุผลของสตรีไทยที่เลือกสมรสข้ามชาติคือ การหย่าร้างกับอดีตสามีที่ไม่รับผิดชอบ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่าการย้ายถิ่นเพื่อไปสมรสกับชาวต่างชาติ มีสภาพภูมิหลังที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ดังนั้นจึงน่าจะมีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสานในหลากหลายแบบ และมีปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสานหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะทั่วไปของผู้หญิง ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การเตรียมตัวของผู้หญิงที่จะไปสมรสกับชาวต่างชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ระดับบุคคล (Individual Level) ได้แก่ ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 211 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball Sampling

Technique) (Snijders, 1992) เพื่อให้ได้พบตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับที่งานวิจัยต้องการ เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลที่บ่งชี้จำนวนประชากรที่ศึกษา จึงใช้การสำรวจเบื้องต้นเพื่อเลือกพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยที่มีกลุ่มเป้าหมาย ในจังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การสมรสกับชาวต่างชาติ และมีสถิติการย้ายถิ่นของเพศหญิงสูงที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) โดยมีแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ที่สร้างขึ้นที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่ามีความภาพ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ประสานงานขอความร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นทางการ เพื่อขอความร่วมมือกับผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติตอบแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการระหว่างเมษายน-พฤษภาคม 2554 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอย่างง่าย (Descriptive Statistics) และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง นำเสนอผลการศึกษาด้วยการบรรยายประกอบตาราง

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้หญิงที่กำลังจะสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงกลุ่มนี้มีอายุเฉลี่ย 39.8 ปี มีอายุในช่วง 41-45 ปีมากที่สุด สมรสแล้วหรืออยู่ด้วยกันร้อยละ 15.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.1 โดยร้อยละ 87.2 มีบุคคลที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู โดยจำนวนผู้เป็นภาระเลี้ยงดู 1-2 คน มีถึงร้อยละ 58.7 ด้านเศรษฐกิจเป็นผู้ที่มีภาระหนี้สินน้อยกว่า 100,000 บาท ถึงร้อยละ 73.1 เป็นที่น่าสังเกตว่า สตรีกลุ่มนี้ไม่มีงานทำ

ในถิ่นต้นทาง มากถึงร้อยละ 46.9 เคยเดินทางไปต่างประเทศมาก่อน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.8 และร้อยละ 56.0 คบหาดูใจกับชายชาวต่างชาติไม่ถึง 1 ปี ประเทศที่กำลังจะเดินทางไปมากที่สุดคือ คือเยอรมนี โดยมีญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ ร้อยละ 45.4 ซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ชัดเจนในกระบวนการย้ายถิ่นเพื่อไปสู่การสมรสกับชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับงานศึกษาของวิลาค ดวงกำเนิด (2553) ที่พบว่า การสมรสกับคนต่างชาติ ส่วนใหญ่ถูกชักชวนจากญาติ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ทุกคนผ่านการสมรสกับผู้ชายไทยมาก่อน มีจำนวนปีเฉลี่ยที่สมรส 9.7 ปี จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะข้างต้น ประกอบกับความรับผิดชอบที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัวเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องสมรสกับชาวต่างชาติ

2. การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่นของผู้หญิงที่กำลังจะสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงกว่าร้อยละ 63.5 มีระดับการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นโดยรวมในระดับปานกลาง และร้อยละ 23.5 มีการเตรียมตัวในระดับต่ำ ซึ่งบ่งชี้ถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ส่วนการเตรียมตัวด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง พบว่า มีเพียง 1 ใน 3 มีการเตรียมตัวเรียนภาษาของประเทศปลายทางก่อนเดินทาง ขณะที่ร้อยละ 36.8 ไม่คิดว่ามีความจำเป็นต้องเรียนรู้สังคมวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง การเตรียมตัวด้านสิทธิภายหลังการสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงยอมรับว่าตนเอง มีความเข้าใจเรื่องการจัดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติเพียงร้อยละ 54.5 ขณะที่ 1 ใน 3 เท่านั้นที่มีความเข้าใจเรื่องวีซ่าสมรส และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิการสมรสกับชาวต่างชาติ อนึ่ง ผู้หญิงเพียง 1 ใน 4 เท่านั้นที่มีการเตรียมเรื่องวิธีการหรือช่องทางติดต่อสถานทูตไทยในต่างประเทศ และวิธีการติดต่อสมาคม/หน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือตนเองเมื่อมีความเดือดร้อน แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ มีการเตรียมตัวในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในต่างประเทศค่อนข้างน้อย ทำให้เมื่อไปอยู่ในถิ่นปลายทาง อาจได้รับแรงกดดัน จนส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

3. ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง พบว่า ผู้หญิงถึงร้อยละ 78.4 มีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางระดับปานกลาง โดยราวครึ่งหนึ่งของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมากกว่า ชีวิตครอบครัวจะมีความสุขมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะมีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถเป็นเพื่อนคู่คิดให้ความช่วยเหลือในการปรับตัว และมีความจริงใจต่อกันและกัน ยอมรับตัวตนกันได้ ทำให้เห็นว่าแม้จะสมรสกับชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก็มีอุดมคติเรื่องครอบครัวที่ต้องการมีความสุขยั่งยืน (มยุรา ไกรกริ่ง, 2556) สำหรับความคาดหวังต่อการได้รับการยอมรับและความเท่าเทียมเมื่ออยู่ถิ่นปลายทาง พบว่า กว่าร้อยละ 45.0 ของผู้หญิง มีความคาดหวังในระดับปานกลางในประเด็นที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม และได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ความคาดหวังต่อการได้รับการสนับสนุนจากสามีชาวต่างชาติ พบว่า 1 ใน 3 ของผู้หญิง มีความคาดหวังในระดับมาก ว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน แต่กลับมีความคาดหวังว่าสามีจะให้ความช่วยเหลือครอบครัวเมื่อประสบปัญหาด้านการเงิน และยินดีให้ตนเองจุนเจือครอบครัว โดยการส่งเงินให้ใช้ด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.4 และ 51.0 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวในชนบทไทย ลูกสาวมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ด้วยเป็นสังคมที่สืบทอดมรดกจากฝ่ายแม่ ทำให้ลูกสาวตระหนักว่าตนเองคือคนที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่ เพราะถือเป็นภาระหน้าที่ของลูกสาว (มนตรี ตีมานพ, 2556) ในด้านความคาดหวังต่อการวางแผนใช้ชีวิตในถิ่นปลายทาง พบว่า ผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ในประเด็นเรื่องความตั้งใจที่จะเรียนภาษาเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 42.6 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ ถึงร้อยละ 40.7 มีความคาดหวังน้อยมากที่จะใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศตลอดชีวิต

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ปัจจุบัน รายได้รวมต่อเดือน อัตราส่วนพึงพิง จำนวนครั้งที่เคยย้ายถิ่น จำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติระยะเวลาที่คบหาดูใจ จำนวนหนี้สิน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่น มาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของผู้หญิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนรายได้รวมต่อเดือน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.167 และ 0.326 ตามลำดับ ขณะที่การเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้รวมต่อเดือน และจำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.226 และ 0.248 ตามลำดับ แต่กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนวัยพึงพิงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.248 เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนครั้งของการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ มีความสัมพันธ์กับจำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ (ตารางที่ 1) เป็นที่น่าสังเกตว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของผู้หญิง

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. อายุ	1.000								
2. รายได้รวมต่อเดือน	0.004	1.000							
3. อัตราส่วนพึงพิง	-0.024	-0.039	1.000						
4. จำนวนครั้งที่ย้ายถิ่น	0.195*	0.377**	0.006	1.000					
5. จำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ	0.078	0.222*	0.016	0.282*	1.000				
6. ระยะเวลาที่รู้จักกัน	0.285**	0.023	0.041	-0.009	-0.157	1.000			
7. จำนวนหนี้	0.176	0.060	0.124	0.032	-0.043	-0.096	1.000		
8. การเตรียมตัว	-0.134	0.226**	-0.204**	0.143	0.248*	0.024	-0.065	1.000	
9. ความคาดหวัง	-0.098	0.167*	0.011	0.138	0.015	0.044	-0.078	0.326**	1.000

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. **สรุปผลการวิจัย** การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อสรุปสำคัญ คือ

1.1 ส่วนใหญ่ผู้หญิงมีการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นในระดับปานกลาง โดยมีเพียง 1 ใน 3 มีการเตรียมตัวเรียนภาษา ก่อนเดินทาง และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมัครกับชาวต่างชาติ และวิธีการหรือช่องทางการติดต่อแหล่งช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังพบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ว่าชีวิตครอบครัวจะมีความมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะมีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ เป็นเพื่อนคู่คิดให้ความช่วยเหลือในการปรับตัว และเพียง 1 ใน 3 ของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน

1.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียง จำนวนรายได้รวมต่อเดือน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายของผู้หญิงเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้น นำมาสู่ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการนโยบาย ตลอดจนแผนงานโครงการ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดที่มีการปฏิบัติในเรื่องการย้ายถิ่นเพื่อไปสมัครกับชาวต่างชาติของผู้หญิงไทยเป็นกรณีเฉพาะ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมผู้หญิงไทยก่อนการสมัครกับชาวต่างชาติ จะต้องเน้นการเตรียมตัวด้านภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนความเข้าใจเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมัครกับชาวต่างชาติ และแหล่งช่วยเหลือในต่างประเทศ

นอกจากนี้ควรมีแนวทางการช่วยเหลือ คู่ครอง สิทธิ ผู้หญิงที่เดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมัครกับชาวต่างชาติ ใน 2 ส่วน คือ 1) แนวทางการช่วยเหลือในประเทศไทย (ถิ่นต้นทาง) ควรเป็นการทำงานในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพิ่มกลไก

ในการคัดกรองผู้หญิงก่อนเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมัครกับชาวต่างชาติ เพื่อลดความเสี่ยง และพัฒนาระบบการช่วยเหลือ เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบเมื่อเดินทางกลับทั้งสภาพจิตใจ และการฝึกอาชีพ และ 2) แนวทางการช่วยเหลือในต่างประเทศ (ถิ่นปลายทาง) ควรมีการพัฒนาแบบให้คำปรึกษา และช่วยเหลือ ซึ่งหน่วยงานรัฐควรร่วมมือกับองค์กรเอกชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- นิคมมล วานิชชัง. (2550). *การแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อครอบครัว และชุมชน ในจังหวัดอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พงษ์รพี บุรณสมภพ. (2543). *ทัศนะและพฤติกรรมของผู้หญิงไทยในการเลือกคู่ครองต่างเชื้อชาติ* (ภาคานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- พัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ. (2550). *การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้* (ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พัทยา เรือนแก้ว. (2541). *หญิงไทยในเยอรมนี: กรณีการย้ายถิ่นโดยใช้การแต่งงานเป็นเครื่องมือในสตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรา ไกรกริ่ง. (2556). *ชีวิตการสมรสของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ* (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มนตรี ดีมานพ. (2546). *ชีวิตหญิงไทยในต่างแดน*. ขอนแก่น: สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- วิลาศ ดวงกำเนิด. (2553). *การสมรสกับคนต่างชาตินของสตรีไทยในประเทศไทยขณะนี้*. การประชุมประชากรศาสตร์แห่งชาติ. 20 - 21 พ.ย. 2551 ณ โรงแรมเดอะทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). *สรุปผลการย้ายถิ่นประจำปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Brown, L. A. & Moore, E. G. (1970). The Intra-Urban Migration Process: A Perspective, *Geografiska Annaler*, 52B, pp. 368-381.
- DaVanzo, J. S. & Morrison, P. A. (1981). "Return and Other Sequences of Migration in the United States." *Demography*, 18(1), pp. 85-101.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), pp: 47-57.
- Oxford, E. (2005). "Cross-Border Hypergamy? Marriage Exchanges in a Transnational Hakka Community" In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 48(2), pp. 167-235.
- Sassen, S. (2000). Women's Burden: Counter-geographies of Globalization and the Feminization of Survival. *Journal of International Affairs*, 53(2), pp. 503-524.
- Snijders, T. A. B. (1992). "Estimation on the Basis of Snowball Samples: How to Weight?" *Bulletin Methodologie Sociologique*, 36. pp. 59-70.
- Stark, O. (1991). The migration of labor. Oxford: Basil Blackwell. Transnational Traversal". In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Suzuki, N. (2005). "Tripartite Desires: Filipina-Japanese Marriages and Fantasies of Transnational Traversal". In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.